

Ainevaldkond PRAKTIKAD

PRAKTIKAD GÜMNAASIUMIS

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Praktikate eesmärgiks on täiendada ning süvendada koolis omandatavaid oskusi ning teadmisi reaalsest elusituatsioonidest pärit kogemustega.

Ainevaldkonna kirjeldus

Ainevaldkonda kuuluvad:

- maamõõtmine
- metsanduspraktika
- sotsiaalpraktika

Pedagoogilisest seisukohast on kõik nimetatud praktikad olulised, kuid nende realiseerimise vorm ning aeg võivad varieeruda. Traditsiooniliselt toimub teatud isiksuslikku küpsust eeldav sotsiaalpraktika 12. klassis. Maamõõtmine ja metsanduspraktika toimuvad kas 10. või 11. klassis ning vajadusel võib nad ühendada üheks praktikaks.

Üldpädevuste kujundamine

Väärtuspädevus. Arendatakse püsivust, objektiivsust, täpsust ja töölust. Õpitakse hindama õppimise ja töö vastastikkuseid seoseid, töö tähtsust isiklikus arengus ja panust ühiskonnas.

Sotsiaalne pädevus. Kasvatatakse vastutustunnet ühiskonna ja kaaskodanike ees. Rühmatöö kaudu arendatakse koostööoskust. Õpitakse mõistma kaasinimeste vajadusi.

Enesemääratluspädevus. Praktikate jooksul ette tulevate erineva iseloomuga ülesannete täitmine võimaldab õpilasel hinnata ja arendada oma võimeid, tajuda individuaalse olemise mõju teiste inimeste elule ja arengule.

Õpipädevus. Praktiliste ülesannete lahendamise kaudu arendatakse analüüsimise, ratsionaalsete võtete otsingu ja tulemuste kriitilise hindamise oskusi. Arendatakse üldistamise ja analoogia kasutamise oskust ning oskust kasutada õpitud teadmisi uutes olukordades. Õpilases kujundatakse arusaam, et ülesannete lahendusteid on võimalik leida üksnes tema enda iseisva mõtlemise teel.

Suhtluspädevus. Arendatakse suhtlikkust väljendada tööde planeerimisel ja läbiviimisel oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt. Harjutatakse suhtlemist erinevates olukordades ja erinevate suhtluspartneritega.

Ettevõtlikkuspädevus. Praktiliste tegevuste käigus arenevad oskus näha ja sõnastada probleeme, genereerida ideid ning kontrollida nende headust. Ühele ülesandele erinevate lahenduste leidmine arendab paindlikku mõtlemist. Erinevaid pädevusi nõudvate ülesannete lahendamine võimaldab harjutada nii liidri kui ka meeskonnaliikme rolli.

Läbivad teemad

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine. Praktikad pakuvad õpilasele võimaluse tutvuda erinevate reaalse elu valdkondadega ja elukutseproblemaatikaga.

Praktiliste ülesannete lahendamine annab töökogemuse ning võimaluse hinnata oma oskusi ja võimeid karjäärivaliku tarbeks.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Alustades igapäevaelu ning looduse vahetust kogemisest, keskendutakse lähiümbruse ja Eesti keskkonna- ja sotsiaalsete probleemide käsitlemisele. Arendatakse tahet osaleda keskkonna- ja sotsiaalsete probleemide lahendamises ning kujundatakse sellealast otsustamisoskust. Arendatakse säästvat suhtumist ümbritsevasse ja elukeskkonna väärtustamist, õpitakse teadvustama end tarbijana ning toimima keskkonda hoidvalt.

Kultuuriline identiteet. Tutvutakse rahvapärимusega, tavade ja kommetega. Õpitakse respektima erisusi ja hindama neid kui kultuurilist mitmekesisust. Uuritakse Eesti ühiskonnas toimuvaid protsesse.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Kesksel kohal on sallivuse, üksteise kuulamisoskuse ja koostegutsemise harjutamine. Õpilasel on võimalus näidata initsiatiivi, tegutseda iseseisvalt ühise eesmärgi nimel ning võtta sellega kaasnevat vastutust ja kohustusi. Kogetakse koos tegutsemise kasulikkust ja vajalikkust. Tähelepanu all on ühiskonna eri sektorite toimimine ning nende seosed. Õpilastele tutvustatakse võimalusi osaleda tegevustes paikkonna hüvanaguks ning teda julgustatakse neis tegevustes osalema.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpitakse tundma ja kasutatakse praktiliselt erinevaid töövahendeid ja -tehnikaid, tehakse joonestustöid. Õppeekskursioonidel (metsanduspraktika) tutvutakse nii vanemate kui ka kaasaegsete tehnoloogiatega tootmisettevõtetes.

Teabekeskond. Õpitakse andmeid koguma, korrastama, kontrollima, töötlema, kasutama ja korrektselt ning arusaadavalt edastama.

Tervis ja ohutus. Pööratakse tähelepanu tervislikule toitumisele, planeeritakse aega, koostatakse päevaplaan, nädalaplaan. Räägitakse tööohutusest, ohutust liikumisest maastikul, õpitakse tundma ravim- ja mürktaimi.

Väärtused ja kõlblus. Tegeletakse vastutustunde, hoolsuse, süstemaatilise, järjekindluse ja empaatiavõime kasvatamisega. Kujundatakse tolerantset suhtumist erinevate võimetega kaaslasesse, erinevatesse sotsiaalsetesse gruppidesse.

Hindamine

Kasutatakse kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist.

Praktiliste tegevuse ajal antakse õpilasele tagasisidet teadmiste ja oskuste ning õpilase hoiakute ja väärtuste kohta. Hinnatakse mitte ainult töö tulemust, vaid ka protsessi. Koostöös kaaslase ja õpetajaga saab õpilane seatud eesmärkide ja õpitulemuste põhjal julgustavat ning konstruktiivset tagasisidet oma tugevuste ja nõrkuste kohta. Praktika jooksul koostab õpilane õpimapi, mis praktikapäevikuna sisaldab nii õppetöid kui ka tööde analüüsi ja tagasisidet. Kokkuvõtval hindamisel kasutatakse hinnanguid „arvestatud“ ja „mittearvestatud“.

MAAMÕÕTMINE

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

- oskus rakendada matemaatikateadmisi igapäevaelus;
- oskus reaalseid situatsioone matemaatiliselt kirjeldada, analüüsida, lahendada ning interpreteerida;
- oskus loogiliselt ja teistele arusaadavalt arutleda, põhjendada, tõestada;

- oskus saadud infot töödelda ja esitada;
- oskus teha probleemide lahendamisel koostööd kaaslastega;
- realistliku enesehinnangu kujundamine, oskus oma nõrkusi aktsepteerida ja analüüsida;
- usaldus oma mõtlemise vastu, julgus langetada otsuseid;
- täpse plaani valmistamise tundmaõppimine.

Juhtmotiivid

Maamõõtmispraktika annab võimaluse matemaatikas trigonomeetriakursuses õpitut praktiliselt rakendada. Siin kogetakse, kuidas oluline pole mitte ainult seoste mõistmine, vaid ka täpne arvutamine ja selle kontrollimine. Õpilane, kellele klassis valmistab raskusi keerukamate seoste mõistmine, võib praktiliste tööde kaudu, kindlust ja usaldatavust rõhutava aspekti abil, leida uue suhte matemaatikaga.

Praktikumi pikkus on orienteeruvalt 35 tundi. Praktikumi jooksul koostab õpilane õpimapi. Maamõõtmine toimub tavaliselt 10. klassis.

Õppesisu

Üldise skeemi koostamine, kompassi kasutamine, sammumõõdu määramine.

Teodoliidi kasutamine, nurgamõõtmine. Pikkuste mõõtmine.

Protokolli koostamine, vajalike arvutuste tegemine.

Asendiplaani koostamine. Joonestamine, tingmärgid.

Õppetegevused

Praktiliselt tehakse läbi sammud maastikul mõõtmisest kuni kaardijoonistamiseni. Õpitakse tundma maa-ala plaani ja selle tähtsust planeerimise alusena. Õpitakse püstitama tööeesmärgi, koostama tööde ajalisi plaani, organiseerima andmeid, kasutama mõõteriistu ja joonestusvahendeid. Vajalikud on hoolikus, kannatlikkus ja kriitiline enesehindamine. Õpilased õpivad tundma erinevaid veallikaid ja omandavad praktilise täpsusemõiste. Mõõtmised toimuvad grupitööna, harjutatakse tööde jaotamist.

Lõiming teiste ainetega

Eesti keel – tehtava arusaadav selgitamine, korrektse teksti koostamine, täpne väljendamine, praktikapäeviku pidamine.

Võõrkeeled – terminite algse päritolu ja tähenduse teadvustamine.

Geograafia – kompassi kasutamine, mõõtühikute kasutamine, mõõtkava, plaani joonestamine, tingmärkide kasutamine.

Joonistamine – maa-ala ja selle asuvate objektide visandamine.

Joonestamine – korrektse plaani joonestamine.

METSANDUSPRAKTIKA

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Metsanduspraktika eesmärgiks on metsa kui terviku, selle põhiliste osade ja valitsevate seaduspärade vaatlemine, metsa hindamine ja metsatööde planeerimine, lihtsamate metsatööde tegemine, inimese ja metsa seoste uurimine.

Juhtmotiivid

Ökoloogias ja metsanduses kasutatavate mõõtmismeetodite abil uuritakse metsa ökosüsteemis valitsevaid seoseid, selgitatakse ja vajadusel rakendatakse vajalikud abinõud (metsatööd). Õpilased töötavad praktiliste tööde korral väikestes gruppides. Päev algab tööde kirjeldamisega ja lõpeb päevakokkuvõtete tegemisega. Iga grupp koostab oma tööde ja vaatluste kohta protokollid. Tööde tulemused kannavad õpilased praktikavihikusse. Grupitööd vahelduvad individuaalsete (sh kunstiliste) ja ühiste sotsiaalsete ülesannetega. Võimalusel külastatakse õppekursiooni käigus kaugemaid metsanduslikke objekte (metsamajandamise ja puidutööstuse ettevõtted, metsanduslikud õpperajad ja muuseumid, puhkerajatised metsas jmt).

Metsanduspraktika jaoks on esitatud raamõppeplaan, mida täidetakse vastavalt praktikakoha võimalustele ja oludele. Kui praktika toimub igal aastal samas paigas, siis võimalusel kavandatakse jätkutegevusi (nt kindla metsaosaga hooldamine) ja hinnatakse varasemate aastate tööde tulemusi. Praktika pikkus on orienteeruvalt 35 tundi. Metsanduspraktika toimub 10. või 11. klassis.

Õppesisu ja -tegevused

Metsa vaatlemine, selle peamised osad (puu, taim, loom, muld, vesi, õhk) ja nendevahelised seosed ning metsa ehitus (puistu rindelikus, liigiline koosseis, metsatüübid). Metsade koostamine ja metsamajanduse viisid sh metsakaitse, -kasvatuse ja -kasutamise peamised võimalused. Puu ja puistu elutsüklite ning elu muutuste vaatlemine aastaringis. Puu jämeduse, kõrguse ja vanuse määramine. Puistu asukoha, tiheduse, rinnaspindala ja mahu määramine. Metsakaardi ja metsatööde plaani koostamine. Inimtegevusi jälgede vaatlemine metsas ning metsaga seotud rahvatarkuste meenutamine. Aastaringi sobivate metsatööde tegemine – metsaistutamine, noorendiku hooldamine, linnupesakastide valmistamine ja/või ülespanek, vihtade valmistamine, lõkkematerjali kogumine, lõkke- ja laagriplatsi ettevalmistamine, suunaviitade valmistamine, loomadele söödasõime valmistamine. Linnulaulu kuulamine; tunnusliikide kohta herbaariumi koostamine; kooli puidu- ja käsitöö klassile puidu varumine; mõningate söödavate, ravim- ja mürgtaimede ning käsitöös kasutatavate taimede, seente ja samblike tundmaõppimine; metsalaulud, metsaga seotud rahvajuttude rääkimine, metsamängude mängimine, lõkke tegemine, meisterdamine kohapealt varutud materjalist, metsamaastiku ja puude joonistamine. Metsanduse ja puidutööstuse koht majanduses, metsandusettevõtted, puidu ja muude metsatoodete kasutamine.

Praktilised tööd

Sõltuvalt metsandus-ökoloogilistest abinõude vajadusest vastavas metsapiirkonnas töötatakse – võimalusel õpilaste osalusel – koos metsandustöötajaga läbi üks põhiteema.

- metsakoristus (nt pärast tuulemurdu);
- metsaistutamine;
- metsakultuuri hooldamine;
- vajalike tarvikute ülesseadmine (toitmispaidad, lavad, tarastamine);
- kliimamõõtmised: mikrokliima – võrdlevad mõõtmised erinevates paikades (nt mets – metsaserv – aas); mõõdetakse õhu- ja pinnatemperatuuri (päevane temperatuuri kõikumine), õhuniiskust (hügromeeter) ja õhuniiskust (evaporimeeter), samuti pinnase- niiskust, tuulesuunda ja -kiirust, kastet; makrokliima vaatlused;
- maamõõtmispraktika teadmiste praktiline rakendamine metsanduslike, botaaniliste ja zooloogiliste proovialade mõõtmisel ning kliimamõõtmiskohtade rajamisel;
- botaanilised uuringud;
- zooloogilised uuringud: linnud (linnuhääl, pesitsemisvõimalused jne.), väikeimetajad, loomade (jäljed, väljaheidet jne.);
- Mullaõpetus: mullaprofiilide tegemine, mullahorisandid.

Ühiselt vaadeldakse üldiseid ökoloogilisi seoseid (ökosüsteemid, biotoobid, toitumisahel, toitumispüramiid jne) ja koostatakse individuaalselt õppematerjal.

Lõiming teiste ainetega

Eesti keel – tehtava arusaadav selgitamine, korrektse teksti koostamine, täpne väljendamine, metsajuttude rääkimine ja lavastamine, praktikapäeviku pidamine.

Võõrkeeled – terminite algse päritolu ja tähenduse teadvustamine.

Bioloogia – botaanika, zooloogia, ökoloogia.

Geograafia – kompassi kasutamine, mõõtühikute kasutamine, mõõtkava, plaani joonestamine, tingmärkide kasutamine, kliimamõõtmised.

Joonistamine – looduses olevate objektide joonistamine.

Joonestamine – korrektse plaani joonestamine.

SOTSIAALPRAKTIKA

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Sotsiaalpraktika pakub õpilasele võimalust kogeda tegutsemist sotsiaalvaldkonnas. Õpilasel on võimalus panna ennast proovile olukordades, kus isiklikud huvid jäävad tahaplaanile. Aredatakse võimet tulla toime tavatutes olukordades ning tahet ja oskusi kaasinimesi aidata. Nii saadakse aimu sellest, kui suur on vastutuse määra, kui tegemist on inimese, mitte asjaga. 12. klassi õpilased tutvuvad ühe nädala jooksul erinevate sotsiaalhoolekandeasutuste elu ja oluga, et õppida märkama enda ümber inimesi, kes vajavad tuge ja kõrvalist abi.

Juhtmotiivid

Ühenädalase praktika jooksul osalevad õpilased asutuse igapäevases tegevuses ning tutvuvad asutuse ajalooaga.

Juhtmotiivideks on:

- saada ülevaade tööst sotsiaalasutuse klientidega;
- teha läbi päevaring sotsiaalasutustes;
- õppida vastutama teiste inimeste eest;
- tutvuda elukutseproblematikaga;
- tutvuda praktikakoha olulisemate tegevusvaldkondadega;
- saada teavet sotsiaaltöö korraldusest (sh omandivorm, suhe riigiga, kuidas toimub juhtimine).

Praktikale eelneb sissejuhatav loeng, praktika käigus peetakse praktikapäevikut. Praktika lõppedes kirjutavad õpilased kokkuvõtte kuuldust-nähtust ning toimub seminar, kus vestlusgruppides töötatakse kogetu ühiselt läbi.

Praktikakohtadeks on näiteks vaimsete puuetega laste kool, lastekodu, eakate päevakeskus, toidupank, kodutute varjupaik, turvakodud, kool (sotsiaalpedagoogi abiliseks olemine) ja muud sotsiaalsed asutused või tegevused.

Sotsiaalpraktika toimub 12. klassis.

Õppesisu ja –tegevused

- õppida suhtlema sotsiaalasutuse klientidega, sh vaimse- või/ ja füüsilise puudega;
- õppida tundma sotsiaalasutuse spetsiifikat;

- aidata kaasa lihtsatel tegevustel (näiteks toitmine, riietamine, jalutama viimine, mängimine, vestlemine jne);
- õppida tegutsema nii iseseisvalt kui ka töörühma liikmena.
- tutvuda oma praktikakohaks oleva organisatsiooni mineviku, omandivormi, toimimise, tegevuste jms laiemalt (teave interneti kodulehelt, juhendajalt)
- õppida tundma puuetega inimeste või sotsiaalselt tõrjutute biograafiaid;
- elada läbi päevaring sotsiaalsetes institutsioonides;
- õppida vastutuse võtmist teiste inimeste eest;
- tutvuda elukutseprobleemidega.

Lõiming teiste ainetega

Ühiskonnaõpetus – sotsiaalasutuste süsteem ja toimimine.

Eesti keel – praktikaaruandes korrektse teksti koostamine, täpne väljendamine, praktikapäeviku pidamine.

Kunstiained – loova mõtlemise ja lähenemise kasutamine.

Tehnoloogia – loova mõtlemise ja lähenemise kasutamine.